

Samfunn for alle

Nr 3 | 2023

NORSK FORBUND FOR UTVIKLINGSHEMMEDE

Special Olympics
Side 6

159 tiltak for likestilling
Side 10

Årets viktigste frokost
Side 28

På høy tid

Hedvig Ekberg
Generalsekretær

Det heter utredningen som ble lagt frem i vår. I sammen-
draget av utredningen slås det fast noe vi har visst
lenge; «funksjonshindrede mennesker i Norge får ikke
- og har over altfor lang tid ikke fått - oppfylt sine rettigheter.
Det legges for dårlig til rette for at funksjonshindrede kan leve
et godt og trygt liv, og for at funksjonshindrede kan oppleve
reell likestilling».

For å få til en endring på dette foreslår utvalget en rekke
tiltak, tiltak som vi blant annet kjenner igjen fra flere tidligere
NOUer og Meldinger til Stortinget. Dessverre har det ikke med-
ført de endringene som vi ønsker. Har vi troen på at denne
utredningen skal bringe oss nærmere reell likestilling?

I et møte nå nettopp, hvor NFU deltok sammen med en
rekke andre organisasjoner av og for mennesker med nedsatt
funksjonsevne, ble spørsmålet stilt om noen hadde lest «På
høy tid». Det var ingen som hadde lest denne utredningen.

Kan dette være en indikasjon på at vi ikke lenger tror på og
ønsker flere utredninger og meldinger? Det vi vil ha, er hand-
ling, og at tiltak som er blitt foreslått i denne NOUen og i en
rekke andre utredninger og meldinger faktisk blir gjennomført.

Utvalget peker på en viktig overordnet endring. Dette er en
endring alle kan ta ansvar for, ikke bare myndighetene. Den
viktige endringen handler om forståelsen av funksjonshind-
ringer. Det står «Lenge har funksjonshindringer - fra utviklings-
hemninger til bevegelseshemninger - blitt sett på primært
som et helseproblem og en helseutfordring blant folk flest.
Utvalget ønsker i stedet å fokusere på en rettighetsbasert til-
nærming, der det enkelte individ forstås som innehaver av
grunnleggende rettigheter som myndighetene og samfunnet
som helhet skal sikre. Den enkelte funksjonshindrede er ikke
primært en pasient eller en bruker av tjenester, men et individ
og en borger med rettigheter og muligheter».

Dette støtter NFU fullt ut og forsøker å bruke enhver an-
ledning til å formidle dette.

Administrasjonen i NFU ønsker alle en riktig god sommer.

Samfunn for alle

**Medlemsblad for Norsk Forbund
for Utviklingshemmede**

Fem utgivelser per år

Årsabonnement: 400 kroner
ISSN: 0803-5105

Ansvarlig redaktør:

Tom Tvedt
tom.tvedt@nfunorge.org

Redaktør:

Niclas Tokerud
niclas@nfunorge.org

Korrektur:

Ann-Elisabeth Grønhaug og
Helene T. Strøm-Rasmussen

Adresse:

Samfunn for Alle,
NFU Postboks 8954
Youngstorget
0028 Oslo

Sentralbord: 22 39 60 50

E-post: post@nfunorge.org
www.nfunorge.org
www.facebook.com/NFUorge

Annonseakvisitør:

Salgs Forum AS
Tlf: 915 90 578
E-post: post@salgs-forum.no
www.salgs-forum.no

Forsidebilde: Norges idrettsforbund

Design og layout: ogLilleby.no
Trykk: Ålgård Offset AS

Utgivelse 4, 2023 kommer uke 40

Frist for saker: 30. august
Annonsefrist: 30. august

Innhold

- 2** Fra generalsekretæren
- 4** Leder: Sannelig på høy tid, ja!
- 6** Special Olympics World Summer Games
- 10** 159 tiltak for likestilling og mangfold
- 13** Revidert statsbudsjett
- 14** Mega-premiere på Megatown
- 16** Louies leker 2023
- 20** Trygdeoppgjøret
- 22** Ulobas Ærespris: Jens Petter Gitlesen
- 23** Stolthetsprisen til TV BRA
- 24** Økonomens hjørne
- 26** Opplæringsloven
- 28** Årets viktigste frokost!
- 30** 1,5 million til mer høyere utdanning
- 33** URO-prosjektet: Om rus
- 36** Sommerfest i Lørenskog
- 38** Internasjonalt
- 42** SAFO om tillitsreformen
- 44** Butikken

Sannelig på høy tid, ja!

Tom Tvedt
Forbundsleder

mai kom utredningen «På høy tid» fra Likestillings- og mangfoldsutvalget. Jeg tror veldig få av våre medlemmer er overrasket over konklusjonene de har kommet frem til, etter å ha rettet søkelyset på hva som er de største hindringene for at funksjonshindrede fullt ut kan delta på alle samfunnets arenaer i alle livets faser, mest mulig på lik linje med andre. I våre innspill sa vi klart at vi ikke trengte en likeverds- og mangfoldutredning, men en utredning om hvilke tiltak og virkemidler som må prioriteres i tillegg.

For våre medlemmer vet at det norske samfunnet ikke er lagt til rette for at funksjonshindrede, som utvalget har valgt å kalle det, skal ha et godt og trygt liv med de samme muligheter som andre.

Sikre grunnleggende rettigheter

Lenge har funksjonshindringer, fra utviklingshemninger til bevegelseshemninger, blant folk flest primært blitt sett på som et helseproblem og en helseutfordring. Jeg er derfor glad for at utvalget i så stor grad har rettet sitt fokus på en rettighetsbasert tilnærming. For hver og en av oss må bli sett på og forstått som et individ med grunnleggende rettigheter som samfunnet som helhet må sikre. Det er oppgaven til kommunene, fylkene og staten.

Likestillings- og mangfoldsutvalget har lagt frem 159 anbefalinger til tiltak som skal dekke alle samfunnsområder og alle faser av livet. De har gått grundig til verks, men det er ikke alle områder som er tilstrekkelig dekket. Med et enormt mandat, så er det vanskelig å skulle svare ut alt på en tilfredsstillende måte. Men jeg er skuffet over at de ikke har klart å gå bort fra tanken om å segregere elever i norsk skole.

Vi avvirket spesialskoler på 80- og 90-tallet, men det betyr ikke at vi har klart å integrere. Mange elever står fortsatt utenfor ordinært klassefellesskap og utenfor ordinær undervisning.

Karakterer i vaffel og tur

Elever med funksjonshindringer, og da særlig elever med utviklingshemning, undervises i egne grupper, i egne rom, egne bygg og på egne skoler. De nedvur-

deres i forhold til eget faglig potensiale, og jo lengre opp i klassetrinn, jo mer vaffelsteking og opplæring i «dagliglivets gjøremål» blir det.

Det er et stort problem at vi utdanner en hel rekke med mennesker til å bli ingenting, fordi det de får karakter i er vaffel og tur. Elevene vurderes ikke ut fra individuelle forutsetninger, men stigmatiseres i bolk med konklusjon at faglig opplæring ikke er aktuelt.

Dette er ikke godt nok. Ekskluderingen er verst i videregående skole hvor 70 prosent av elever med funksjonsnedsettelse ekskluderes fra ordinær undervisning og ordinært klassemiljø. Målsetningen om inkludering i skolen i pakt med CRPD artikkel 24, oppfylles med andre ord ikke i norsk skole.

Forslag fra NFU og SAFO

Det er i det minste bra at utvalget tar grep om muligheten til å oppnå læringsmålene. Vi trenger at flere også har frihet og mulighet til selv å velge videre utdanning og yrkesvei. Jeg håper regjeringen og Stortinget lytter nøye til tiltakene som kommer frem i utredningen. Flere av dem har kommet etter forslag fra oss og SAFO.

Det er veldig bra at utvalget i likhet med oss mener at alle skoler skal være universelt utformet innen 2030. At man skal slutte å bryte menneskerettighetene, og la folk selv velge hvor de vil bo. Og at kommunene må slutte å bygge alt for mange samlokaliserte boliger.

Det er positivt at utvalget er enige med oss i at BPA må bli en statlig ordning og et reelt likestillingsverktøy. Vi vet det er enorme forskjeller på BPA-tilbudet som blir gitt i norske kommuner, og at alt for mange ikke benytter det som det likestillingsverktøyet det er ment til å være. Vi har mistet tålmodigheten og troen på at det kommunale selvstyret klarer å fikse dette selv.

Og ikke minst, poengterer de at CRPD må inkorporeres i menneskerettighetsloven. Det skulle tross alt bare mangle at rettigheter til mennesker med nedsatt funksjonsevne anses som rettigheter for mennesker.

Vi har egentlig nok dokumentasjon. Nå kreves det handling!

Det er ikke det samme hvilken BPA-leverandør du velger

Det er forskjell på BPA-leverandører. På samme måte som det ikke er likegyldig hvem som er assistent for barnet ditt, er det heller ikke likegyldig hvilken BPA-leverandør du har. Noen leverandører er bedre på BPA for barnefamilier enn andre.

I Mio er vi gode på familier. Først og fremst fordi mange av oss som jobber her selv er foreldre og BPA-arbeidsledere for barn med funksjonsnedsettelse; Vi forstår hva du som forelder står i og hvilke utfordringer du og barnet ditt må takle. Vi har vært der selv.

Derfor er systemene, arbeidsleder-verktøyene, opplæringen og rutineene våre satt opp med utgangspunkt i at det skal være så enkelt som mulig for deg å være arbeidsleder for barnet ditt.

Mio BPA er en av Norges største leverandører av brukerstyrt personlig assistanse. Vi leverer et bredt spekter av tjenester til personer med både fysiske og kognitive funksjonsnedsettelse i mer enn 120 norske kommuner, og har erfaring med BPA både til barn, ungdom, voksne og eldre.

**Vil du vite mer?
Ring oss på 40 05 40 07,
eller besøk oss på mio.no/bpa**

Special Olympics World Summer Games i Berlin

Special Olympics World Summer Games (SOWSG) ble åpnet med en storslått åpningsseremoni på Olympiastadion. – Det var en fantastisk opplevelse! Det var også veldig stas for oss at Madcon var den store artisten, sier leder for den norske troppen, Mette Berg.

TEKST: Norges Idrettsforbund og Niclas Tokerud

FOTO: Norges Idrettsforbund

MARIA NYBORG FRØYSOK viste stolt frem sin gullmedalje til idrettspresident Zaineb Al-Samarai.

ARTISTENE I MADCON heiet frem de norske utøverne.

HELE DEN NORSKE DELEGASJONEN
klare for åpningsseremoni.

Lørdag 17. juni markerte starten på SOWSG i Berlin med en storslått åpningsseremoni. Arrangementet er verdens største idrettsarrangement for mennesker med utviklingshemning. 7000 utøvere fra 190 land skal konkurrere i Berlin frem til 25. juni.

Norsk artist

Den norske duoen Madcon har laget den offisielle sangen til mesterskapet, og de optrådte også på åpningsseremonien. Madcon tok seg god tid til å hilse på den norske troppen før de gikk inn på stadion.

- Åpningsseremonien var veldig bra, jeg er stor fan av Madcon. Det er veldig gøy å være her, jeg får oppleve så mye, sier Eirik Vagstad Brunstad som skal delta i svømming.

I gang

Norges delegasjon består av 43 utøvere som skal konkurrere i ti ulike idretter. Den norske troppen har tilbrakt noen dager i vertsbyen Norderstädt, der et kulturelt og sportslig opplegg ventet dem. Nå er det endelig tid for konkurranser.

- Det var nok litt sjokk til å begynne med, men nå har de begynt å nyte opplevelsen. De er i gang med trening og

konkurranser, og snart begynner alvorret å senke seg. Vi gleder oss til å komme i gang, sier Berg.

NFU-lederen følger Special Olympics

NFU-leder Tom Tvedt er til stede i Berlin for å følge de norske utøverne. Han er imponert over prestasjonene de leverer.

- Dette er ekte idretts glede og idrettsprestasjoner på høyt nivå! Mitt engasjement for idretten og Special Olympics er stort og velkjent, og det er veldig kjekt å få lov til å være her nede og oppleve prestasjonene de norske utøverne leverer, sier han.

Han er klar på at idretten må være til for alle. - De som får delta her er bare noen få. Vi skal sammen med norsk idrett skape muligheter for at flest mulig skal få delta hjemme i sin lokale klubb. Det er den daglige treningen og fellesskapet som er det viktige, sier Tvedt.

Mange idretter

Under Special Olympics skal det konkurreres i 26 ulike idretter. Norge deltar i badminton, bowling, friidrett, golf, håndball, judo, ridning, rytmisk gymnastikk, svømming og turn.

Sofia tok fire av fire medaljer

Sofia Mathisen fra Stabekk Turnforening stilte i dag i finalen i rytmisk gymnastikk.

Mathisen endte opp med hele fire medaljer. Det ble gull i vimpel, sølv i tau og ring og bronse i ball.

- Jeg fikk gull, jeg klarte det, sa Sofia Mathisen etter bragden. 16-åringen skal delta i flere konkurranser, så det er fortsatt flere medaljesjanser igjen.

Julie tok årets første gull i den norske troppen

Julie Adele Fjeldengen fra Skjeberg Turn tok gull i rytmisk gymnastikk all-around.

Sarpsborg-turneren stakk av med det aller første gullet til den norske troppen i Special Olympics World Games i Berlin.

- Jeg har aldri vært så stolt av meg selv før, sier Julie Adele Fjeldengen.

I finalen i rytmisk gymnastikk all-around vinner man sammenlagt for alle fire redskap: ring, ball, køller og vimpler. Senere er det også finaler per redskap, der skal Fjeldengen også delta. Med andre ord er det flere medaljesjanser i vente.

Denne utgaven av Samfunn for Alle ble ferdigstilt før alle konkurransene i Special Olympics var avholdt. For flere artikler om de norske utøverne, se nfunorge.org

TV Bra dekket hele Special Olympics. På tvbra.no/bra-nytt-sport/ kan du se alle episodene, og bli bedre kjent med medaljevinnere og andre utøvere.

SUPERLEKENE

– Et idrettsarrangement for utviklingshemmede –

LØRDAG 2. SEPTEMBER 2023 ASKØY

Superlekene arrangeres for å fremme livskvalitet, trivsel og sunn konkurranse for mennesker med utviklingshemning.

Det er gratis å delta på idrettsdagen. Banketten koster kr 200 per person.

PROGRAM

Ravnanger Idrettspark – Forum
kl 10:00 - 15:30

Askøyhallen Svømmehall
kl 14:00 - 15:30

Ravnanger Idrettspark – Forum
Bankett kl 17:00 - 22:00

PÅMELDING INNEN 23. AUGUST

For påmelding og mer info: www.superlekene.no/askoy

Kontaktperson: thea.christiansen@idrettsforbundet.no

159 tiltak for likestilling og mangfold

2. mai kom likestillings- og mangfoldsutredningen, som har fått navnet «På høy tid». Forbundsleder Tom Tvedt er enig i at det er på høy tid at noe gjøres for å sikre et likestilt samfunn for mennesker med utviklingshemning.

TEKST: Niclas Tokerud

FOTO: Regjeringen.no

– **D**et er en alvorlig situasjonsbeskrivelse som vi dessverre er veldig godt kjent med. Nettopp derfor sa vi også i vårt hørings svar gjennom SAFO (Samarbeidsforumet av funksjonshemmedes organisasjoner) at vi ikke trengte en likeverds- og mangfoldutredning, men en utredning om hvilke tiltak og virkemidler som må prioriteres i tillegg, sier Tvedt.

Likestillings- og mangfoldsutvalget har lagt frem 159 anbefalinger til tiltak som skal dekke alle samfunnsområder og alle faser av livet. NFU er fornøyd med at mange av våre innspill er tatt med, men mener fortsatt NOU har noen svakheter.

– Det er veldig bra at utvalget i likhet med oss mener CRPD må inn i menneskerettighetsloven, at alle skoler skal være universelt utformet innen 2030, at man skal slutte å bryte menneskerettighetene og la folk velge selv hvor de vil bo og at kommuner må slutte å bygge alt for mange samlokaliserte boliger, men vi skulle ønske at utvalget også gikk inn for å få en slutt på segregeringen som skjer i norsk skole i dag, sier forbundsleder Tom Tvedt.

Spesialskolene

Spesialskolene for mennesker med funksjonsnedsettelse ble stort sett utviklet i løpet av 80- og 90-tallet, men det innebærer ikke at funksjonshemmede er fullt ut inkludert i ordinært klassefelleskap eller ordinær undervisning. Elever med funksjonsnedsettelse undervises i egne grupper, egne rom, egne bygg og egne skoler. Særlig elever med utviklingshemning nedvurderes i forhold til eget faglig potensiale og jo lengre opp i klassetrinn, jo mer vaffelsteking og opplæring i «dagliglivets gjøremål».

I Likestillings- og mangfoldsutvalgets arbeid med temaet har det kommet innspill fra ulike organisasjoner angående diskusjonen om opplæring i nærscole versus spesialscole. Utvalget har fått innspill som peker på at spesialscole må utvikles, at de er nødvendige for elever med behov for skjermet skolegang, men også at spesialscole øker stigma og annerledeshet i skolen. Et argument mot videreføring av spesialscole har vært at det er viktig med en mangfoldig skole hvor det er plass til alle, mens et argument for spesialscole er at disse skaper trygge rammer for elevene som trenger det, og sosiale fellesskap i tilrettelagt opplæring.

KULTUR- OG LIKESTILLINGSMINISTER Anette Trettebergstuen mottok utredningen fra Likestillings- og mangfoldsutvalget.

Flere skal få fullføre utdanningen

NFU har ved flere anledninger løftet frem viktigheten av at alle skal få mulighet til å få oppnå læringsmål, bli vurdert og få karakter i fagene.

- Det er et stort problem at vi utdanner en hel rekke med mennesker til å bli ingenting, fordi de får karakter i er vaffel og tur. Elevene vurderes ikke ut fra individuelle forutsetninger, men stigmatiseres i bolk med konklusjon at faglig opplæring ikke er aktuelt, sier Tom Tvedt.

Ekskluderingen er verst i videregående skole hvor 70 prosent av elever med funksjonsnedsettelse ekskluderes fra ordinær undervisning og ordinært klassemiljø. Målsetningen om inkludering i skolen i pakt med CRPD artikkel 24, oppfylles med andre ord ikke i norsk skole.

Nå prøver LIM-utvalget å ta grep i utredningen. De skriver: «Alle elever skal gis mulighet til å oppnå læringsmålene / kompetansemålene for sine respektive trinn med mulighet for å få karakterer eller annen dokumentasjon på oppnådd kompetanse. Slik dokumentasjon gir frihet til selv å velge videre utdanning og etter hvert yrkesvei.»

Arbeid

Ifølge Statistisk sentralbyrås (SSB) arbeidskraftundersøkelse fra 2022, er 37,5 prosent av funksjonshindrede i arbeid. Vi vet at blant mennesker med utviklingshemning er tallet enda lavere.

- Vi vet det er et stort behov for flere arbeidsplasser for våre folk, derfor er jeg glad utvalget går såpass konkret til verks i sine råd, hvor de i stor grad er enige med de innspillene vi tidligere har gitt, blant annet i arbeid med statsbudsjett og i behandlingen av Stortingsmelding 8 tidligere i år. 1000 VTA-plasser årlig er en god start, og en opptrapping av Helt Med-modellen vil gi flere meningsfylt arbeid, sier Tvedt.

Mange funksjonshindrede vurderes ikke som aktuelle for arbeidslivet av NAV, og uføretrygdes uten noen form for arbeidsavklaring. Flesteparten av unge voksne med utviklingshemning får vedtak om uføretrygd allerede i en alder av 18-19 år. Dette skjer utelukkende på bakgrunn av deres diagnose og uten at deres arbeidsevne blir vurdert. Ifølge Folketrygdloven §12-5, den såkalte «Kurantparagrafen», er NAV fritatt fra kravet om å gjennomføre en slik arbeidsevnevurdering for personer med diagnosen utviklingshemning, og de får →

automatisk innvilget uføretrygd. Tidligere lød paragrafen at kurantvedtak kunne innvilges til personer med «alvorlig utviklingshemning».

Ordet «alvorlig» ble fjernet fra vedlegget til Arbeids- og velferdsdirektoratets rundskriv til folketrygdloven kapittel 12, og resultatet var at praktisk talt alle med f.eks. Downs syndrom fikk vedtak om uføretrygd uten å gjennomgå en arbeidsevnevurdering.

Dette går utvalget nå inn for å endre. I forslag til tiltak fra utvalget heter det: «*Kurantvedtaksordningen skal ikke kunne knyttes til særskilte diagnoser. Alle utviklingshemmede, med unntak av personer som åpenbart ikke har en arbeidsevne, har krav på, og må få, en egnet individuell arbeidsevnevurdering.*»

BPA-ordningen

Fokus på mikroøkonomiske vurderingsperspektiver, redselen for å utfordre det kommunale selvstyret med for sterke rettigheter, samt bekymringen for å miste tjenesteytternes kontroll over tjenestemottakerne og innholdet i omsorgstjenestene, bidrar til at brukerstyrt personlig assistanse (BPA) i stadig større grad omdannes fra et likestillingsverktøy til en kommunal assistanseordning uten fleksibilitet og selvbestemmelse.

Flere, deriblant NFU og SAFO har derfor tatt til orde for at BPA må bli en statlig ordning, og et reelt likestillingsverktøy. Også her har Likestillings- og mangfoldsutvalget konkludert med det samme.

De skriver i sine tiltak: «*Det blir utviklet en forbedret, utvidet og helhetlig assistansetjeneste med BPA som utgangspunkt. Ansvar for tjenesten må overføres fra kommunene til staten for å sikre at tjenesten blir et reelt likestillingsverktøy av samme kvalitet over hele landet. Denne tjenesten må kunne anvendes på alle arenaer, i alle livsfaser.*»

Det gleder forbundsleder Tvedt. – Vi vet det er enorme forskjeller på BPA-tilbudet som blir gitt i norske kommuner, og at alt for mange ikke benytter det som det likestillingsverktøyet det er ment til å være. Vi har mistet tålmodigheten og troen på at det kommunale selvstyret klarer å fikse dette selv. Dette er for viktig til å overlate til tilfeldighetene, så her må staten ta ansvar, sier han.

Hva skjer videre?

NOU-en er nå levert til Kultur- og likestillingsdepartementet og daværende statsråd Anette Trettebergstuen. Departementet vil gå igjennom utredningen og tiltakene som er foreslått, og fremme sak(er) til Stortinget basert på innspillene som er kommet, så lenge de er enige i konklusjonene. ■

– Vi vet at det fortsatt er en vei å gå for å oppfylle menneskerettighetene til personer med utviklingshemning. Det er derfor skuffende at det fra regjeringen gjøres så lite for å sikre retten til å delta på lik linje, sier Tom Tvedt, leder av Norsk Forbund for Utviklingshemmede.

AV: Niclas Tokerud

Hverken på arbeid, bolig eller fritid går regjeringen langt nok ifølge Tvedt. Han mener det er skammelig at en rekke mennesker med utviklingshemning med ønske om å delta i arbeidslivet fortsatt står utenfor, spesielt når de fortsatt holdes utenfor boligmarkedet og fritidstilbudene også.

– Regjeringen skryter av at de styrker en ungdomsgaranti, men de garanterer ingenting for vår ungdom. Det er skammelig. Økningen i budsjettet på arbeidsmarkedstiltak går til flere NAV-ansatte, ikke flere varig tilrettelagte arbeidsplasser, sier Tvedt. Han er skuffet over at regjeringen ikke kickstarter arbeidet med å bevilge penger til flere plasser innen Varig Tilrettelagt Arbeid (VTA) og Varig Tilrettelagt arbeid i Ordinær bedrift (VTO).

FORBUNDSLEDER
Tom Tvedt. (Foto: NFU)

Regjeringen må levere

– Regjeringen har fått et anmodningsvedtak om å komme tilbake i forbindelse med statsbudsjettet for 2024 med en langsiktig og forpliktende plan for hvordan en

Et svakt budsjett for grunnleggende rettigheter

FINANSMINISTER TRYGVE SLAGSVOLD VEDUMS

reviderte budsjett skapte ikke jubel hos NFU. (Foto: Stortinget)

skal sikre et betydelig løft for flere VTA-plasser. Der *må* de nå levere, sier Tvedt.

Forbundslederen er litt mer fornøyd med tiltakene innenfor bolig, men mener det kommer for få til gode.

- 80 prosent av mennesker med utviklingshemning ønsker å eie egen bolig, men kun 15 prosent bor i egen bolig, og bare en fjerdedel av dem eier selv. I bofellesskapene er det kun én av ti som eier sin egen bolig. Så vi har en lang vei å gå i å oppfylle boligdrømmen for veldig mange, sier Tvedt. Han peker på at denne skjevfordelingen er problematisk fordi de som leier av kommunen har liten innflytelse på hvor de bor, og boforholdene står sjeldent i stil med husleien.

- Vi ser jo at bofellesskap med fellesareal er den dominerende boformen for vår gruppe når de leier av kommunen. Tendensen er at disse bofellesskapene blir større og mer institusjonspreget. Slik skal det ikke være, sier Tvedt.

Etterspør sterkere virkemidler

Et lysglimt er at regjeringen nå øker investeringstilskuddet til rehabilitering, så disse boligene nå kommer i bedre stand. I revidert nasjonalbudsjett er det satt av 200 millioner til dette.

- Det er jo bra, for vi vet at det er stort etterslep på vedlikehold av bofellesskap. Men det er viktig at dette ikke gjør

boligøkonomien verre. Husleiene har jo doblet seg for disse boligene de siste 20 årene, flere kommuner krever gjengs leie, og veldig få av vår målgruppe mottar bostøtte, sier Tvedt.

Tvedt etterspør sterkere virkemidler for å sikre at man går bort fra institusjonaliseringen og over til flere vanlige boliger i ordinære bomiljøer.

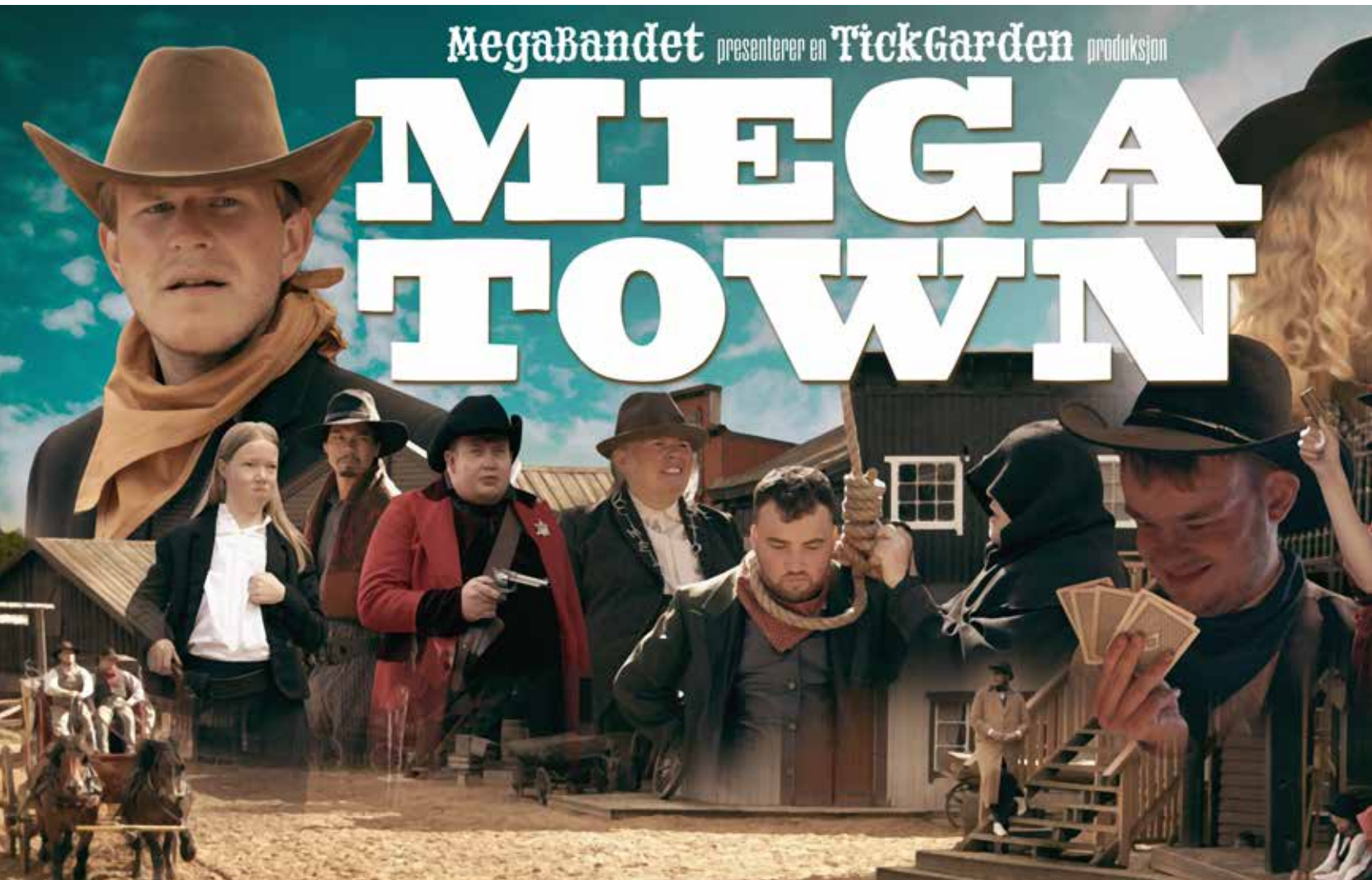
- Her må man trå til å bruke alle Husbankens virkemidler. NTNU Samfunnsforskning kartla et behov for 2 000 flere boliger for mennesker med utviklingshemninger. Det må bli mulig for privatpersoner, alene eller sammen med andre, å søke de økonomiske virkemidlene som staten har, for eksempel investeringstilskudd og boligtilskudd, sier Tvedt.

Tvedt er også kritisk til en manglende satsing på å inkludere flere i idretts-, aktivitets- og fritidstilbud.

- Her er budsjettet rett og slett for svakt. Det er noen generelle økninger som følge av prisvekst, men fakta er at det forsvinner daglig mennesker, også innenfor vår gruppe, ut av aktivitet på grunn av mangel på utstyr, tilrettelegging og økonomi. At regjeringen for eksempel ikke økte potten til aktivitetsmidler, som var brukt opp allerede i februar, kan jo ikke kalles annet enn skuffende. Jeg er glad for at SV nå har fått gjennomslag for dette i sine forhandlinger, sier Tom Tvedt.

Megabandet presenterer en TickGarden produksjon

MEGATOWN

Dere skal vite at hele Drammen er så stolte av dere!, sa Monica Myrvold Berg, ordfører i Drammen kommune. Hun var tydelig imponert og rørt over hva man har fått til med denne filmen.

- Noen ganger er det vanskelig å finne ord. Noen ganger greier ikke ord helt å beskrive det vi tenker. Slik er det med filmen «Megatown» fordi den er så unik og den rommer så mye, sa hun.

Ideen bak Megatown kom fra Øystein Remme. Øystein er daglig leder i det lokale Dissimillies-bandet Megabandet og har skrevet all musikken til Megatown. Megabandet startet opp i 1990, og har i dag 70 medlemmer, fordelt på seks band og ett kor. Den yngste er 14 år og de eldste er rundt 70 år. Det er nemlig ingen som slutter i Megabandet, ifølge Remme.

- Det sosiale er det som betyr aller mest for medlemmene av Megabandet. Og som resultat av erfaring med skuespill nå, starter vi opp ei teatergruppe også.

- Det er fantastisk at vi har fått til dette. Jeg vet ikke om

noen andre filmer i hele verden hvor alle hovedrollene spilles av folk med funksjonsnedsettelse, sier Megatowns stolte primus motor.

Under åpningshelgen hadde Megatown solgt flere billetter på Drammen Kino enn den internasjonale kassasuksessen «Fast & Furious 10».

Filmen handler om at Westernbyen Megatown blir truet av skurker som planlegger å stjele byens magiske urter. Urtene gjør at beboerne synger utrolig vakkert, noe skurkene selvsagt er svært misunnelige for. Filmen er en humoristisk western-musikal, av og for mennesker med funksjonsnedsettelse.

Filmen skulle lages for å markere det lokale Dissimillies-lagets 30 års jubileum i 2020. Grunnet koronarestriksjoner ble filmen først innspilt høsten 2022. Målet med filmen er å vise bredden av funksjonsnedsettelse, og samtidig vise at alle kan prestere hvis det legges til rette for det.

Mega-premiere på MEGATOWN

19. mai var det premiere på filmen Megatown på norske kinoer. Samfunn for Alle ble invitert med på storstilt førpremiere i Drammen.

TEKST: Niclas Tokerud
FOTO: TickGarden

Etter at manuset ble ferdigstilt øvde bandet i mindre grupper sammen, med sine egne instruktører og teaterinstruktør Tone Merethe Aas Skålevik fra Stiftelsen Buskerud Teater. Dugnadsgrupper for kostymer, rekvisitter og hår og sminke ble dannet. Fornøylesparken High Chaparral i Sverige ble booket en uke. High Chaparral bistod med overnatting, mat, stunts, dyr, samt våpen og andre effekter.

Det var mye som skulle filmes på en begrenset tid, så for å rekke alt var det tre filmteam som spilte inn scener forskjellige steder i parken samtidig. Totalt var det 28 filmarbeidere med til Sverige.

Megabandet er ansvarlige for økonomien, og har fått støtte fra både Stiftelsen Dam og Bufdir. Tickgarden AS har hatt ansvaret for den praktiske gjennomføringen av innspillingen, samt etterarbeid og distribusjon.

MEGATOWNS ORDFØRER må
passer godt på i filmen.

Louies leker er en frivillig organisasjon som ble startet høsten 2021. Initiativtaker Åse Gilleberg deltok med sine barn på et hinderløp, og her fikk hun ideen om å lage et hinderløp for barn og unge med funksjonsnedsettelse. 3. juni 2023 ble Louies leker arrangert for andre gang.

LOUIES LEKER 2023

TEKST OG FOTO:
Åse Gilleberg

Lekene hadde 100 påmeldte, hvor 83 møtte opp til startstreken. Løypa var tilpasset slik at alle kunne gjennomføre og komme seg igjennom de 13 hindrene. Hindrene var laget slik at deltakerne skulle få bryne seg på presisjon, utholdenhet, treffsikkerhet, stemning, balanse og koordinasjon.

På stadion hadde flere idrettslag stand: Røa IL, Bjølsen bryteklubb, Kampen taekwondo og Step up danseklubb, som også sto for oppvarmingen til alle de spreke deltakerne. Vi håper de fikk rekruttert flere idrettsutøvere til de flotte tilbudene de har. Mio BPA, som har sponsorkontrakt med Louies leker over tre år, var selvfølgelig på stand, og NFU Oslo hadde stand. NFU Oslo var en viktig samarbeidspartner, og var de som søkte Ekspres-midler fra Stiftelsen Dam.

Stor innsats fra frivillige

Organiseringen av Louies leker er drevet av daglig leder Åse Gilleberg, men på selve arrangementsdagen var de 40 frivillige, som gjorde en fantastisk jobb. Vi er prisgitt våre frivillige, og hadde ikke klart det uten. De frivillige har alle bred kompetanse innen

mange fagfelt. Samtidig som de kan mye forskjellig er de veldig positive og arbeidsomme. De aller fleste har allerede meldt seg klare for neste års arrangement.

Spass Norge sponset med et påmeldingssystem som lettet jobben som organisator veldig. De hadde også en helt ny tjeneste som ble testet ut på Louies leker, hvor deltakerne registrerte seg på SOS-app, et samarbeid mellom Spass, Oslo kommune og nødetatene. Om noe skulle skje, kunne vi som arrangører scanne startnummeret, og sende det til nødetatene som sitter på opplysningene deltakeren / pårørende hadde lagt inn. Vi liker ordnede forhold, og fikk mange tilbakemeldinger på at folk satt pris på at vi hadde fokus på trygghet.

God stemning og store smil

Startskuddet gikk kl. 12:30, og det var ni puljer som startet. Stemningen var god i løypa, og både deltakere og deres familie og heilagjeng hadde store smil om munnen da de passerte målstreken i Oslos nasjonalanlegg.

SANDRA KLEVEN fra NFU Oslo sto på stand under arrangementet.

I etterkant av arrangementet har vi fått mange tilbakemeldinger fra foreldre. De synes det var et fantastisk arrangement, og mange har nevnt at løypa i år var mye bedre enn i fjor. Vi jobber kontinuerlig med å utvikle løypa, og samarbeider tett med en ergoterapeut for å tilstrebe å få det utfordrende nok for alle. Vi er allerede i gang med planleggingen av Louies leker 2024, som vil bli avholdt 1. juni 2024.

Smilene, stemningen og alle tilbakemeldingene gir oss stor motivasjon til å jobbe videre, og vi lærer for hvert år, så vi kan love at løypen blir enda bedre i 2024.

Trenger flere sponsorer

For å gjennomføre Louies leker, er vi helt avhengig av sponsorer. Obos jubel, Kiwi Brobekk, Kiwi Tøyen, Meny, Stiftelsen Dam, NFU Oslo, Mio BPA, Frifond, Åpent Bakeri, Rema 1000 Industrigata, Spleis, Kollensvevet, Felleskjøpet, Fangene på Fortet, Spass Norge og Godtlevvert-gruppen fortjener alle en stor takk for all støtte de har gitt oss i form av både penger og produkter. Uten dem hadde det ikke vært mulig.

Til slutt vil vi rekke en stor takk til alle deltakerne som deltok. Det er vanskelig å beskrive følelsen av å se alle sammen ute i løypa. Spesielt i oppløpet på den røde løperen mot mål og ved medaljeutdelingen. Det betyr alt å se idretts glede, samhørighet og stoltheten når de passerer målstreken. ■

SVAMPKASTING sto på programmet. En god anledning til å kjøle seg litt ned i varmen.

Vi vil ha flere medlemmer!

NFU har omtrent 8 500 medlemmer.

Om vi har mange medlemmer blir det lettere å få politikere til å lytte til oss.

Det er også mange fordeler ved å være medlem:

Du får medlemsbladet.

Du får tilgang til kurs.

Du får gratis juridisk rådgiving om de mest vanlige feltene på vårt område, som tjenester, verge, opplæring og bolig.

Og du kan være med på organisasjonsleiren vår.

Samtidig støtter du NFUs arbeid for å gjøre livet til mennesker med utviklingshemning bedre.

Spør dine venner og din familie om de vil bli medlem i NFU.

Har vi riktig adresse til deg?

Vi vil gjerne sende alle medlemmer informasjon og medlemsblad.

Da må vi vite hvor medlemmene bor.

Alle medlemmer skriver sin adresse når de melder seg inn.

Men noen ganger flytter man, og da må man se om man har riktig adresse registrert hos NFU.

Har du sjekket om din adresse er oppdatert?

Hva betyr trygde- oppgjøret for deg?

- Jeg er glad for at vi i år får en god vekst i grunnbeløpet. Ytelser som reguleres gjennom grunnbeløpet, som for eksempel uføretrygd og arbeidsavklaringspenger, får en økning på 6,41 prosent, sier Arbeids- og sosialminister Marte Mjøs Persen.

AV: Niclas Tokerud

Grunnbeløpet i folketrygden økes med 6,41 prosent til 118 620 kroner. Dette påvirker blant annet uføretrygd.

Satsene for uføretrygd:

Minste årlige yttelse for uføretrygd blir etter reguleringen:

- Ordinær sats: 270 454 kroner (2,28 G, lever sammen med ektefelle eller samboer), en økning på 16 286 kroner.
- Høy sats: 294 178 kroner (2,48 G, enslig uføretrygd), en økning på 17 715 kroner.
- Ordinær sats for «ung ufør»: 315 529 kroner (2,66 G, lever sammen med ektefelle eller samboer), en økning på 19 000 kroner.
- Høy sats for «ung ufør»: 345 184 kroner (2,91 G, enslig uføretrygd), en økning på 20 786 kroner.

Dette betyr at mottagere av uføretrygd er sikret minimum 16 286 kroner ekstra i året fra 1. mai i år.

Pensjonistforbundet (SAKO-Samarbeidet), Samarbeidsforumet av funksjonshemmedes organisasjoner

(SAFO), Landsforbundet for offentlige pensjonister (LOP) og Senior Norge hadde en protokolltilførsel ved behandlingen av årets trygdeoppgjør:

«Pensjonistforbundet (SAKO-Samarbeidet), Samarbeidsforumet av funksjonshemmedes organisasjoner (SAFO), Landsforbundet for offentlige pensjonister (LOP) og Senior Norge viser til Stortingets vedtak om å regulere pensjon med gjennomsnittet av lønns- og prisveksten, men ikke høyere enn lønnsveksten i 2021. Avviket mellom forventet og faktisk lønnsvekst i 2021 ble 1,1 prosentpoeng. Til tross for protester fra samtlige organisasjoner valgte regjeringen i trygdeoppgjøret i 2022 å korrigere avviket fra 2021 slik at det kun fikk halv effekt, tilsvarende 0,55 prosentpoeng. Vi mener det var feil av regjeringen å ikke gi full korleksjon for avviket i fjor, og gjentar kravet om full korrigerings i år. Vi krever at de resterende 0,55 prosentpoengene av det opprinnelige avviket på 1,1 prosentpoeng fra 2021 kompenseres i årets trygdeoppgjør, slik at pensjonistene får en inntektsutvikling i tråd med Stortingets vedtak.»

Arbeids- og sosialminister
Marte Mjøs Persen, AP
(Foto: Stortinget)

Fortsatt noen ledige plasser til høsten

LIKEVERD - INKLUDERING - MANGFOLD - FELLESSKAP

Vi er en frilynt skole som har drevet med tilrettelagt opplæring siden 1976. Alle linjer er åpne for alle, og elevene bor på enerom med eget bad og toalett. Alle elever har sin egen veileder. Vi har fylt opp flere linjer for skoleåret 23-24, men har fortsatt noen ledige plasser på disse linjene:

Peder Morset folkehøgskole
Fossan 23, 7584 Selbustrand
Telefon: 73 81 20 00
Epost: pmf@pedermorset.no
www.pedermorset.no
www.facebook.com/pedermorset

Som elev hos oss får du nye ferdigheter, både faglige og sosiale. Du utvikler deg selv og opplever mestring. Et år her er et ypperlig sted å starte på veien mot et mer selvstendig liv. Her bor alle sammen på internater gjennom skoleåret, under trygge forhold og veiledning av erfarne og kompetente ansatte som vil ditt beste. Ta gjerne kontakt med oss for å høre mer om hva vi kan tilby.

PEDER MØRSET **folkehøgskole**
PÅ SELBUSTRAND MIDT I TRØNDELAG

Jens Petter Gitlesen hedres post mortem

Tidligere forbundsleder i NFU, ble hedret med Ulobas Ærespris. Til stede under tildelingen var hans døtre, Eivor Gitlesen og Ellinor Gitlesen, som også tok imot prisen på vegne av Gitlesen.

AV: Uloba

Gitlesen døde 18. mars i år, og ble minnet blant organisasjoner og landets medier. I 2013 mottok Gitlesen SOR-prisen for sitt arbeid med å sette utviklingshemmedes levekår på dagsorden, og i 2021 ble han tildelt Universitetet i Oslos menneskerettighetspris. Han har vært forbundsleder i Norsk forbund for utviklingshemmede, ledet Samarbeidsforbundet av funksjonshemmedes organisasjoner (SAFO) og vært universitetslektor på Universitetet i Stavanger.

- Jens Petter var en spydspiss for funksjonshemmedes rettigheter i Norge. Han har vist et stort engasjement og vært en viktig medspiller i arbeidet for å få rettighetsfestet BPA, og hans utrettelige arbeid har vært vesentlig i arbeidet for å få inkorporert CRPD i norsk lov. Han har vært en forkjemper med en sterk og tydelig stemme. Han var kunnskapsrik og har vist et stort mot gjennom mange års arbeid for utviklingshemmedes menneskerettigheter, sier Vibeke Marøy Melstrøm, generalsekretær i Uloba.

Ulobas Ærespris har kun blitt tildelt to ganger tidligere. Første gang til Lars Ødegård, og i 2021 til Judith Heumann. Gitlesen stiller seg foran i rekkene blant legender som har vist et enormt engasjement og et pågangsmot med en sterk vilje som de fleste ikke er forunt.

En bauta for utviklingshemmedes rettigheter

Gitlesen har kjempet en mangeårig kamp for funksjonshemmedes menneskerettigheter og har særlig vært en forkjemper for utviklingshemmedes rettigheter og livsvilkår. Han har satt utallige viktige saker som vedrører utviklingshemmede på dagsorden.

Beslutningsstøtte

Gitlesen satt i referansegruppen for Ulobas arbeid med beslutningsstøtteråd, og var blant annet medlem av utvalget som foreslo endringer i bruk av tvang i NOU 2019:14.

17 000 utviklingshemmede er umyndiggjort og satt under verge i Norge i dag, og nærmere halvparten av disse er fratatt muligheten til samtykke uten lov og dom. Dette blir iverksatt kun ved en enkel legeerklæring. Gitlesen konkluderte tidlig med at dette er det mest omfattende bruddet på menneskerettigheter i Norge. Likestillings- og diskrimineringsombudet og Norges institusjon for menneskerettigheter har senere kommet med samme konklusjon.

Stolthetsprisen til TV BRA

Hvert år deler Uloba ut Stolthetsprisen til personer som har gjort en særskilt innsats for funksjonshemmedes likestilling. Årets pris gikk til en gruppe mennesker som mange har blitt glade i, som setter fokus på diskriminering og politikk, men som samtidig er opptatt av å spre glede i hverdagen.

AV: Uloba

Vinneren av årets Stolthetspris er TV BRA. TV BRA er en TV-kanal av og for mennesker med utviklingshemning i hele landet. Dette er et prosjekt som har som mål å skape spennende arbeidsplasser for personer med utviklingshemning innen journalistikk og TV-produksjon. Kanalen startet opp i 2018 etter syv års planlegging. Den første BRA-sendingen gikk på lufta i 2019, da som Vestlandets første TV-sending av og for utviklingshemmede.

De har i dag hovedsete i Bergen, i samme mediehus som TV2. De har fått distriktskontorer og frilansreportere i Trondheim, Hamar, Stavanger, Ålesund og Oslo.

Diskriminering, politikk og hverdagsgleder

- TV BRA er en kanal som er med på rive ned fordommer, de fjerner stigmatiseringen, og de deltar aktivt i samfunnsdebatten. De leverer kvalitet og stiller gjerne kritiske spørsmål til statsministere, enten de heter Erna Solberg eller Jonas Gahr Støre, sa Knut Flaaum, styreleder Uloba, under utdelingen.

TV BRA gir en plattform for utviklingshemmedes egne historier. De snakker om diskriminering, politikk og hverdagsgleder. At TV BRA kjemper for at alle skal slippe til i samfunnsdebatten, var blant argumentene årets jury la vekt på.

Foto: Finn Ståle Felberg

- Utviklingshemmede får ikke delta i samfunnet på lik linje som alle andre i dag. Dette er det eneste tilbudet man har innen en kreativ arbeidslinje. Hvis man skal få alles stemmer ut i en debatt så trenger vi en arena hvor alle har mulighetene til å uttale seg. Å ha en slik TV kanal vil forhåpentligvis kunne vise at alle mennesker har like stor rett til å delta aktivt i samfunnsdebatten.

Endrer holdninger

At kanalen så dagens lys vil en kunne si er en milepæl i norsk mediehistorie og et viktig skritt i likestillingsarbeidet. Det er mange som har fordommer mot utviklingshemmede og hva som er mulig å få til. TV BRA bidrar til å endre holdninger om dette og fjerne stigmatiseringen i samfunnet.

Forbundsleder i NFU Tom Tvedt er begeistret for tildelingen av Stolthetsprisen til TV BRA. - Dette er en viktig anerkjennelse av det fantastiske arbeidet de gjør med å produsere kvalitet og god journalistikk av og for mennesker med utviklingshemning. Vi vet at deres sendinger har stor betydning for våre medlemmer, sier Tvedt.

Økonomitips for en verden i endring

Mye har skjedd i verdensøkonomien og i den norske økonomien de siste to årene. Dette har også fått innvirkning på økonomien til hver og en av oss.

Det vi bruker hver eneste dag har blitt dyrere - ting som mat, strøm, klær, bensin og reiser. Heldigvis er fortsatt de viktigste tingene i livet som neste-kjærlighet, naturopplevelser og vennskap gratis. Likevel kan det komme godt med å gjøre noen enkle grep for å få pengene til å strekke bedre til.

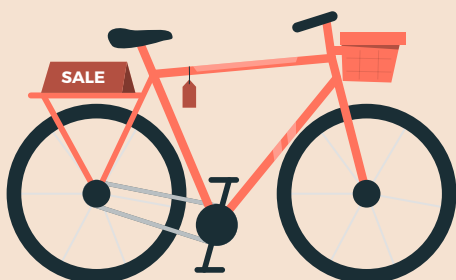
AV: Heidi A. Høyen

ILLUSTRASJONER: Storyset

For mer informasjon om penger og økonomi anbefales vårt gratis kurshefte «Pengene mine» som kan bestilles i vår nettbutikk.

Mat

Kiwi har lansert prislås på over 100 produkter og mange dagligvarekjeder har i tillegg egne merker som er noe billigere. Mange matbutikker har kampanjer på enkelte matvarer som det reklameres for i kundeavis i butikken og på internett. Her kan man gjøre noen kupp! COOP og Rema 1000 har flere medlemsfordeler for sine medlemmer, der man for eksempel kan få varer man handler ofte til en billigere penge.

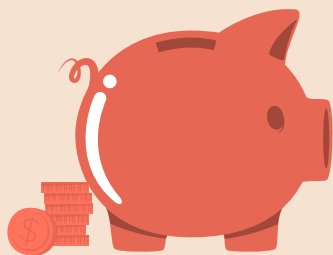
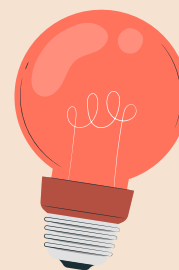

Klær og sportsutstyr

Det finnes mye flott på Finn.no og kanskje det også ligger noe stilig som man har glemt laaangt bak i skapet? Klesbyttedager med venner eller bortglemte skatter i brukbutikker kan også gjøre garderoben stilig uten å koste for mye.

Strøm

Strøm har blitt dyrt! Kan du stille ned varmeovnen til 18 grader når du sover på natten? For hver grad du stiller ned varmeovnen, sparer du ca. 5 prosent av oppvarmingskostnadene. Mange moderne ovner er effektive og bruker mindre strøm. I tillegg kan du stille dem inn slik at de regulerer seg ned på natten og på tidspunkter på dagen der det ikke er noen hjemme.

Sparepenger

Er du av de heldige som har litt penger oppspart? Det kan være flere muligheter for bedre rente, slik at pengene vokser mens de står i banken. Her kan det være lurt å ta kontakt med din kunderådgiver i banken, for å høre hva som er best i akkurat din situasjon. Kanskje pengene kan stå på en høyrentekonto der du kun har noen uttak per år? Da vil pengene vokse fortere enn om de står på en vanlig brukskonto.

Støtteordninger

Ingen mennesker i Norge skal mangle penger til det nødvendige som mat, klær og bolig. Ta kontakt med NAV (www.nav.no) dersom du trenger hjelp til å se hvilke økonomiske støtteordninger du kan søke om.

Ny opplæringslov gir alle rett til å fullføre utdanning

KUNNSKAPSMINISTER Tonje Brenna, Ap. (Foto: Regjeringen)

- Hvis du har ekstra utfordringer, for eksempel en utviklingshemning, skal ikke regelverket hindre deg i å fullføre en utdanning og kvalifisere deg for arbeid, sier kunnskapsminister Tonje Brenna.

AV: Niclas Tokerud

I juni vedtok Stortinget ny opplæringslov. Fra skoleåret 2024 er elever nå sikret en rett til opplæring frem til de har fullført videregående.

- Vi vil at alle elever skal kunne lære, trives og mestre. Det har vært viktig for oss i arbeidet med ny opplæringslov. Alle elever skal ha like muligheter til å få en god skolegang uansett, og få muligheten til å fullføre en utdanning tilpasset den enkeltes behov og forutsetninger. Derfor får nå både ungdom og voksne rett til å bruke så lang tid de trenger for å fullføre videregående, sier Brenna.

Før var denne retten for ungdom begrenset til tre år. Det betyr at hvis du stryker på eksamen eller ikke består et fag, får du nå sjansen til å fortsette helt til du består.

- Hvis du har ekstra utfordringer, for eksempel en utviklingshemning, skal ikke regelverket hindre deg i å fullføre en utdanning og kvalifisere deg for arbeid, uttaler kunnskapsministeren.

NFU har tidligere blitt kontaktet i saker hvor medlemmer har fått avslag på utvidet opplæringstid. Kunnskapsministeren er tydelig på at fullføringsgarantien også skal gjelde mennesker med utviklingshemning.

- Ja, nå får alle rett til opplæring frem til de har fullført videregående. Det gjelder også de med spesialundervisning. Det er viktig for oss for å sikre alle like muligheter og å unngå diskriminering på grunnlag av for eksempel funksjonsnivå. Derfor er det bra at det ikke lenger er tidsbegrensninger på hvor lenge man kan ta videregående opplæring, sier Brenna.

Dagens regler om inntil to års utvidet opplæringsstid vil falle bort med den nye loven. Det vil ikke være nødvendig med slike regler, når retten til videregående opplæring ikke skal ha en tidsbegrensning.

Tydeligere regler for spesialundervisning

Også reglene for spesialundervisning går igjennom en presisering. NFU har erfart at det praktiseres veldig ulikt fra kommune til kommune, og mellom ulike fylker. Nå blir det tydeliggjort i loven.

- Reglene for spesialundervisning blir omtrent som i dag, men den nye loven gjør det tydeligere hvordan skolen skal jobbe for å sikre at alle elever får skikkelig utbytte av opplæringen. I tillegg åpner vi for at hvis det en elev trenger, best kan løses av en person med en annen utdanning enn lærerutdanning, slik som en audio-pedagog eller logoped, kan denne personen gi eleven spesialundervisning.

Med ny opplæringslov skal også overgangen fra grunnskole til videregående bli bedre. Det er kommunene som har ansvar for barnehage, barneskole og ungdomsskole. Fylkeskommunen har ansvaret for videregående opplæring. Nå får de plikt til å samarbeide om overgangene.

NFU har i møter med statsråden løftet frem viktigheten av at alle, uavhengig av funksjonsevne, får et skoletilbud som gjør de klare for å delta i arbeidslivet. Kunnskapsministeren er klar på de nå tar grep for å sikre at flere får arbeidskompetanse.

- Vi vil ha et samfunn der alle har mulighet til å skape seg gode liv, uavhengig av funksjonsevne. Regjeringens mål er at vi skal ha en videregående opplæring som gir alle elever kompetansen de trenger i arbeidslivet og i videre utdanning, og legge grunnlag for at alle kan delta i samfunnet, sier Brenna.

- *Hvordan skal dere gjøre det?*

- Vi ønsker at alle som ikke har mulighet til å ta fagbrev, får mulighet til å få seg et kompetansebevis gjennom lære kandidatordningen. Det er viktig for at alle, uavhengig av forutsetninger, skal kunne komme ut i arbeidslivet. Ordningen har en bred målgruppe, og er ikke bare for personer med funksjonsnedsettelse, men for alle som opplever at det blir for krevende å gjennomføre fag- eller svenneprøve, og som har lyst til å ta et yrkesfag, sier kunnskapsministeren.

DEL MED
glede

Kavlifondet er stiftelsen som deler ut **hele** overskuddet fra Kavli og Q-Meieriene til gode formål. Vi prioriterer prosjekter for barn og unges psykiske helse og for klima og miljø.

kavlifondet.no

Årets viktigste frokost!

Det var mange som hadde tatt turen utenfor Stortinget 14. juni for å være med på Årets viktigste frokost i regi av ASVL. De krever minst 1000 nye tilrettelagte jobber årlig. – Det er ingen tvil om at det koster med tilrettelagte arbeidsplasser. Men det koster mer å la være, sa styreleder i ASVL, Arna Smistad.

TEKST OG FOTO: Niclas Tokerud

Det var i overkant av hundre oppmøtte på Eidsvolds plass. I tillegg til frokost, kaffe og juice ble det servert sterke appeller og politiske budskap fra scenen.

– I oktober 2010 fikk jeg gullbilletten. Jeg fikk jobb i Oddaprodukt, sa Cato Augestad, som er tillitsvalgt i Fellesforbundet. Han har jobbet i Oddaprodukt i over 12 år, og stortrives med jobben. Han skulle ønske flere fikk den muligheten.

– Å sysselsette personer er noe av det mest samfunnsøkonomisk lønnsomme vi gjør. I dag generer vekstbedriftene for over 3 milliarder årlig. I tillegg til at hver person som er i disse bedriftene besparer samfunnet for 300 000 kroner årlig. Her må det komme en forpliktende opptrappingsplan for arbeidsplasser, sa Augestad. Han har flere ganger tidligere løftet viktigheten av flere tilrettelagte arbeidsplasser, blant annet på NFU-konferansen i mars og på Fellesforbundets landsmøte.

– Jeg holdt også et kort innlegg til Jonas Gahr Støre da han var på besøk på Fellesforbundets landsmøte. – Du har vel ikke glemt hva jeg sa, Jonas? For det er vel også sånn at vi er vanlige folk, og er det ikke vår tur nå? spurte han retorisk fra scenen.

Cammo-suksess som eksempel

Gjennom våren har vi blitt bedre kjent med Katelyn Garbin i rollen som Kamilla i TV-serien Cammo. Hun hadde sammen med sin medskuespiller Caroline

”

- Ingen tar noe fra deg på arbeidsplassen, du får noe!

SKUESPILLERNE FRA TV-serien *Cammo* fortalte om sine erfaringer under årets viktigste frokost.

Glomnes, som spiller tittelrollen i serien, tatt turen til frokosten for å fortelle om sitt møte med arbeidslivet.

Skuespillerjobben er ikke Katelyns første møte med arbeidslivet. Hun startet som kantinehjelp på Rud videregående skole, og etter et år på Borg Folkehøyskole begynte hun å jobbe. Hun har jobbet i Keramikken på Emma Arbeidssenter og senere på Aurora Verksted. I tillegg har hun utdanning som trener, og har jobbet som medtrener og hovedtrener i rytmisk gymnastikk for Stabekk turnforening og som instruktør for landslaget i Special Olympics. Hun har selv også vært aktiv idrettsutøver med over 40 medaljer.

- Jobb betyr for meg noe å stå opp for hver dag, det er sosialt, jeg blir ikke alene og ensom, jeg kjeder meg ikke. Jobb burde også være utfordrende og gi rom for utvikling. Det er viktig å trives med det, sa Garbin.

- *Hvordan er arbeidssituasjonen din nå?*

- Nå har jeg fått drømmejobben min som skuespiller! sier Garbin. Caroline Glomnes har møtt på mennesker som mener hun er snill som har skrevet en serie og inkludert skuespiller med Downs syndrom. Hun avviser blankt at dette er noe som er skrevet og skapt for å være snill.

- Katelyn spiller i TV-serien fordi hun er en god skuespiller og en ressurs. TV-serien hadde ikke vært mulig uten henne, sier Glomnes. Hun legger ikke skjul på at det krever tilpasninger å skape et inkluderende arbeidsmiljø, men at det har utelukkende positive konsekvenser. →

HØYRES TOPPKANDIDAT i Oslo, Eirik Lae Solberg, lovet tilrettelagte lære plasser i bedrift.

- Selvfølgelig måtte vi ha andre prioriteringer og ta andre hensyn når vi skulle ha med oss en helt fersk skuespiller med Downs syndrom. Men det tok ingenting fra oss, det ga oss noe. Det krevde større samarbeid, det krevde at folk kom bedre forberedt, at alle var 100 prosent fokuserte og det var ikke plass til store egoer. Som arbeidsplass gjorde dette oss effektive, hensynsfulle og fokuserte på jobben, sa Caroline Glomnes.

Hun avsluttet med en oppfordring til politikerne. - Så til politikere og bedrifter som sitter og er redde for det å skulle tilrettelegge en arbeidsplass - det er ikke noen som skal ta noe fra deg på arbeidsplassen, du får noe!

Høyre lover flere tilrettelagte plasser

En politiker som hadde møtte opp var Høyres byrådsleder-kandidat i Oslo, Eirik Lae Solberg.

- Jeg gir min fulle støtte til ASVLs visjon om å gjøre arbeid mulig for alle. Det står i grunnloven, og det står i FNs konvensjon for mennesker med nedsatt funksjonsevne. Men dessverre er det i dag likevel mange som står utenfor arbeidslivet, som gjerne vil inn. Han tok opp situasjonen rundt manglende tilbud i Oslo.

- Her i Oslo har vi også en vei å gå. Høyre vil at elever med utviklingshemning får tilrettelagte lære plasser i bedrift. Det har de i Viken, det har de i Vestfold og Telemark og Innlandet. Da må vi klare å få det til her i Oslo også, sa han til applaus fra publikum.

Høyre har også på Stortinget vært en pådriver for å etablere flere tilrettelagte arbeidsplasser. - Høyre foreslo i sitt alternative budsjett i Stortinget midler til 1000 nye tilrettelagte arbeidsplasser. Regjeringen foreslo null. Etter forhandlinger i Stortinget, etter påtrykk fra blant annet ASVL, ble det 250. Det er mye bedre enn null, men det er ikke godt nok. Vi må bli bedre enn det, sa Lae Solberg. ■

1,5 million til mer høyere utdanning

- En gledens dag, men det er synd at det er nødvendig med støtte fra Dam for noe som tross alt er et offentlig ansvar, sier forbundsleder i NFU, Tom Tvedt etter at Stiftelsen Dam gir prosjektet «Høyere utdanning for utviklingshemmede» 1,5 millioner kroner over tre år.

TEKST: Hege Bjørnsdatter Braaten, Stiftelsen Dam

FOTO: Stiftelsen Dam

Det er gjennom NFU at VID Vitenskapelige Høyskole i Stavanger og Oslo nå får støtte til fase to, som sikrer at to nye emner utvikles og at studentene kan se frem mot en ny studiestart høsten 2023.

Ble overrasket av styret

Det ble klart da styret i Dam behandlet saken 13. juni. Like etter at vedtaket var klart ble de to prosjektlederne Anna Chalacha-nová og Inger Marie Lid overrasket med nyhetene i et teams-møte med stiftelsens styre.

- Nå ble jeg veldig rørt, sa Anna Chalachonvá, og legger til: - Det sitter ni personer der ute som venter på epost fra oss om de får fortsette eller ikke, så dette er nesten for mye å ta innover seg. Det betyr veldig mye at vi nå kan ønske dem velkommen som studenter videre.

Unik utdanninge

Dam støttet også første fase av prosjektet, der studentene hadde studiestart høsten 2022. I et år har ti studenter på VID Vitenskapelige Høgskole i Stavanger og Oslo fått muligheten til å studere to ulike emner på til sammen 30 studiepoeng. Nå skal to nye emner utvikles, og studentene kan se fram mot ny studiestart høsten 2023. VID er en privat, vitenskapelig høgskole med over 6 000 studenter. Skolen er den eneste som tilbyr høyere utdanning for mennesker med utviklingshemning.

- Dette er studenter som ikke har blitt tatt på alvor som lærende personer tidligere. Det er godt nivå på det de har levert, men også veldig originale perspektiv som akademika trenger. Det er viktig å kunne arbeide videre med å få denne studentgruppen inn i akademika på en forutsigbar måte.

Et offentlig ansvar

Forbundsleder i NFU og styremedlem i Stiftelsen Dam, Tom Tvedt, er glad for at prosjektet får videre støtte, men er klar på at dette bør være et offentlig ansvar.

- Vi er glade for at Dam gjør det mulig at flere studenter kan få tilbud om høyere utdanning. Men det er ingen tvil om at dette er et offentlig ansvar, og det burde være et tilbud til alle som ønsker å ta utdanning, sier han.

- Dette prosjektet handler om reell inkludering og menneskeverd, der også personer med utviklingshemning får muligheten til å ta utdanning og komme seg ut i betalt arbeid. Det er jeg glad for at vi i Dam bidra til å utvikle, sier generalsekretær i Stiftelsen Dam, Hans Christian Lillehagen.

EKSPERTER I URO-PROSJEKTET

*Erik Johan Steenbuch, Camilla Melvoll
Berntsen og Henriette Hvarnes Hansen.*

Vet personer med utviklingshemning nok om rus?

TEKST: Camilla Melvoll Berntsen, Henriette Hvarnes Hansen og Erik Johan Steenbuch, i samarbeid med prosjektleder Lise Holm

FOTO: URO

URO STÅR FOR

- **Utviklingshemning**
- **Rus**
- **Opplysning**

URO-PROSJEKTET 2022

Fem personer jobbet med URO. Tre eksperter og to sosialarbeidere. Ekspertene er personer som har utviklingshemning eller lærevansker.

Vi ville finne ut hva personer med utviklingshemning vet om rus. Vi lurte også på hva de som jobber med personer med utviklingshemning vet om utviklingshemning og rus. Vi lurte også på hva de som jobber med rus vet om utviklingshemning.

Vi ville finne gode måter å gi informasjon om rus til personer med utviklingshemning.

URO samarbeidet med kommuner, organisasjoner og universitetet. URO fikk penger fra Stiftelsen Dam og fra IOGT i Norge.

Forskning

Det er lite forskning om utviklingshemning og rus. Dette vet vi:

En norsk forsker snakket med pasienter som fikk behandling for rusproblemer. Hun fant ut at en av fire hadde lærevansker eller utviklingshemning.

Nederlandske forskere har funnet ut at personer med mild utviklingshemning har litt høyere risiko for å få rusproblemer.

I Danmark fant forskere ut at personer med utviklingshemning har like stor risiko som andre til å få problemer med narkotika.

OPPSUMMERING

Personer med utviklingshemning er som andre folk. Noen bruker ikke rusmidler. Noen drikker øl eller vin. Noen få bruker narkotika.

Noen personer med utviklingshemning får problemer med rus. Noen kan kjenne seg presset til å bruke rus. Noen opplever at en de er glad i bruker for mye rus. Det kan være trist eller skremmende.

Det er viktig å snakke om rus. Det er lettere å velge selv når en vet mye om rus. De som vet mye om rus kan passe på seg selv slik at de ikke skader seg.

Erfaringer

I Norge er det mange som vet om personer med utviklingshemning som har problemer med rus. Mange som jobber med rus vet at personer med utviklingshemning kan bli lurt og utnyttet.

Danmark har gruppebehandling for personer med utviklingshemning og rusproblemer. Det er viktig at alle i gruppa blir godt kjent med hverandre og kjenner seg trygge. De spiser sammen og har det hyggelig. Alle må vite hva de skal snakke om på møtene. De snakker om rus, om framtida og om hva de drømmer om. Mange av de som har vært med i grupper brukte mindre rus etter behandlingen.

lover og regler

Norske lover sier at alle har rett til hjelp når de er syke eller har problemer.

Dessverre er det ikke alltid personer med utviklingshemning får det de har rett til. FN-konvensjonen CRPD sier at personer med nedsatt funksjonsevne har samme rett til informasjon og helsetjenester som alle andre.

DETTE HAR URO-PROSJEKTET GJORT

Kurs for ansatte

URO inviterte ansatte i Tønsberg og Færder kommune til kurs. Temaet var hvordan snakke om rus og vanskelige ting. Etterpå ble de spurt om hva de visste om utviklingshemning og rus.

Vi spurte om hva de trenger hjelp til for å snakke med personer med utviklingshemning om rus og rusproblemer.

De svarte at de vet mye, men at de ofte har for liten tid til å snakke ordentlig med brukere om rus. Mange visste ikke hva som finnes av hjelp for personer med utviklingshemning som har rusproblemer. Nesten ingen hadde snakket med personer om utviklingshemning om hvordan det er når noen de er glade i bruker for mye rus.

Mange ville ha hjelp til å finne gode måter å snakke om rus og rusproblemer med personer med utviklingshemning.

Samtaler med personer med utviklingshemning

URO har snakket med personer med utviklingshemning eller lærevansker. De fortalte at de ikke hadde lært om rus på skolen.

De hadde ikke snakket med noen ansatte om rus. Mange hadde lært seg mye selv. De hadde sett på TV og Youtube. Noen hadde lært om rus av foreldre.

Noen fortalte at de brukte rus for å være lik andre. Noen fortalte at de likte å kose seg med et glass vin. Noen fortalte at de tror mange som har rusproblemer har lærevansker.

Noen fortalte at de hadde kjent seg lurt eller utnyttet. Noen hadde kjøpt alkohol til mindreårige for å få venner. Noen mente det var lettere for voksne enn for ungdom å si nei til rus. Mange hadde lært seg ting de kunne gjøre for ikke å bruke rus slik at de skader seg.

Alle hadde opplevd at noen de var glade i brukte for mye rus. Ingen hadde snakket med ansatte om det. Noen snakket med venner eller foreldre om hvordan det føles når en du er glad i bruker for mye rus.

Informasjon om rus

URO ville finne informasjon om rus for personer med utviklingshemning. Vi lette etter informasjon. Vi fant lite. Det vi fant hadde mange vanskelige ord, eller det var laget for barn. Vi fant ikke lettlest informasjon for voksne.

Studietur til Danmark

Vi besøkte Utdviklingshæmmedes Landsforbund, ULF. ULF har laget brosjyrer om rusmidler for personer med utviklingshemning. De har utdanning for personer med utviklingshemning som vil være lærere for andre med utviklingshemning. De forteller andre om sine erfaringer. Å lære av andres erfaringer kan være nyttig.

URO har laget undervisning

Vi brukte det vi lærte i Danmark og laget undervisning. Vi underviste på NFUs seminar. De som deltok sa at det var nyttig. De lærte

mye nytt om rus og rusmidler. Vi snakket mest om alkohol. Vi gjorde det fordi det er vanligere å bruke alkohol enn å bruke narkotika. Alle ville lære mer om alkohol og annen rus.

Vi har undervist på universitetet. Det er viktig at studenter lærer om utviklingshemning og rus. Det er viktig at studenter opplever at personer med utviklingshemning og lærevansker kan undervise.

HVA VI TRENGER FRAMOVER

Alle vi snakket med ønsket å få lettlest informasjon om rus. Mange vil ha hjelp til å finne gode måter å snakke om rus.

Vi i URO erfarte at det er bra når personer med utviklingshemning eller lærevansker jobber sammen med fagpersoner om å finne kunnskap, og gi informasjon.

Det er viktig at de som jobber med personer med utviklingshemning vet hvordan de kan snakke om rus.

Det er viktig at de som jobber med personer med utviklingshemning har god tid til å snakke med brukerne. Det er viktig at de som jobber kan oppdage det hvis en bruker har problemer med rus.

Det er viktig at de som jobber med rus passer på at personer med utviklingshemning får den hjelpen de skal ha.

URO vil jobbe videre med å lage lettlest informasjon om rus.

URO vil undervise om rus for personer med utviklingshemning, pårørende, studenter og ansatte. ■

DISSE FEM JOBBER for å gjøre informasjon om rus lettere tilgjengelig.

HENRIETTE HVERNES HANSEN er en av ekspertene i URO-prosjektet. Hun er også leder av NFUs erfaringsutvalg.

FAKTA

Vår adresse er uro@lettomrus.no.
Ta kontakt med oss om du vil snakke med oss om URO-prosjektet.

Artikkelen er basert på fagartikkelen: «Det jeg veit om rus, har jeg finni ut sjøl», publisert digitalt i Fontene.no 30. mars 2023. Her finner du alle kildehenvisninger.

Sommerfest i Lørenskog

3. juni var det fest i og utenfor Skårer kirke i Lørenskog. NFU Lørenskog hadde invitert mange organisasjoner til samarbeid om sommerfesten 2023. Skårer menighet stilte med lokaler og uteområder. Det ble en strålende dag med godt samarbeid og fellesskap.

TEKST: Vidar Bøe fra NFU Lørenskog lokallag

FOTO: Elisabeth Kristiansen, inkluderingsprest i Skårer kirke

Dagen startet med taler fra varaordfører i Lørenskog kommune Nordis Vik Olausson, og leder for NFU Viken Ernst-Modest Herdiekerhoff. Koret «Syng med oss» slo an tonen med «Jeg blir så glad når jeg ser deg». Deretter overtok korpset «Vasshjulet Tut og Blæs», før bandet «Sunshine and The Funmakers» avsluttet den kulturelle delen inne.

Så tok vi fatt på de ulike postene med fysiske utfordringer. Friskis og Svettis innledet oppvarmingsøvelsen med et skreddersydd program med balanse, koordinasjon og bevegelseskontroll. Deretter fortsatte det med boccia, frisbee, potetløp, fotball og turnøvelser. Konkurransenerver og motoriske ferdigheter ble satt på prøve, men ikke for alle. For noen ble det for fristende å sette seg ned i sola med gratis pølser, brus og lefser. Dette ble en fin dag hvor behov og muligheter for fysiske aktiviteter og mestring fikk utløp. Selv om graden av utviklingshemning og individuelle ferdigheter spriket styrket dette både fellesskap, samspill og mestring.

Dette ble på alle måter et vellykket arrangement. 11 frivillige organisasjoner som har erfaring med tilrettelagte aktiviteter samt kirken og kommunen på lag, styrket troen på hva et lite lokallag i NFU-organisasjonen kan få til når lokalbefolkningen er samstemt i verdier og livskvalitet.

Så får vi se om dette har livets rett. Det lover i hvert fall godt når vi fikk disse tilbakemeldingene fra tre mammaer:

- *Blir fattig på ord etter dagen i går. Å se den gleden og entusiasmen blant deltakerne var fantastisk, det var rørende.*

- *Gratulerer med vellykket arrangement! Iris og jeg koste oss masse. Flott om det blir en årlig begivenhet.*

- *Dette var tipp topp! Tyra kosa seg hele dagen - hun maste ikke en eneste gang om å gå hjem.*

Tusen takk for at vi fikk være med på dette! Folk i koret koste seg. Dette ble en nydelig dag på alle måter. Takk for initiativ og gjennomføring! Vi stiller gjerne neste år.

← **FINE AKTIVITETER** som gir glede og mestring.

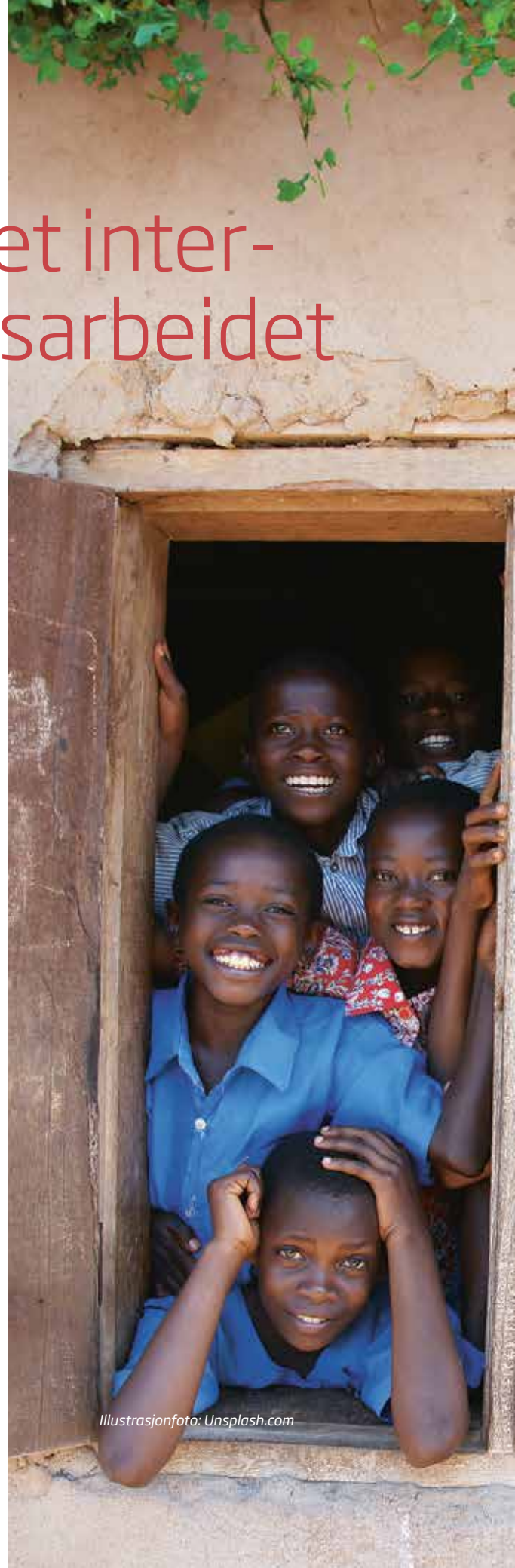
Kontrollrutiner i det internasjonale bistandsarbeidet

Gjennom artikler i Samfunn for Alle har mange blitt kjent med vårt internasjonale solidaritetsarbeid. Det er fint å kunne vise frem det viktige arbeidet som gjøres av våre lokale partnerorganisasjoner, men før prosjekter kan settes i gang er det mye arbeid som må gjøres. En viktig del av jobben er å sørge for god kontroll og solide rutiner.

TEKST: Mari Hagen, bistandsrådgiver i NFU

NFUs internasjonale solidaritetsarbeid foregår i hovedsak via lokale partnerorganisasjoner for personer med utviklingshemning. Disse er ofte små organisasjoner drevet av få ansatte og basert på frivillig arbeid, og NFU bruker mye tid og ressurser på å bidra til å bygge dem opp til sterke og bærekraftige organisasjoner. En viktig del av dette arbeidet går ut på å bygge solide rutiner slik at de er i stand til å motta midler i henhold til strenge krav fra Norad.

Før NFU vedtar å inngå en samarbeidsavtale med en lokal partner, foretar vi en organisasjonsgjennomgang («due diligence»). Dette er en omfattende liste med spørsmål rundt ledelse, styringsdokumenter, rutiner, samarbeidspartnere, økonomihåndtering, tidligere revisjoner osv. Vi besøker organisasjonen fysisk på deres kontor, slik at de kan vise oss hvordan de jobber i praksis og vi kan bli bedre kjent. Sammen lager vi en oppfølgingsplan med frister for når ulike rutiner skal være på plass for at vi skal kunne inngå et samarbeid. Vi går også grundig igjennom kontrakten og alle forpliktelsene denne innebærer for partnerorganisasjonen.

Illustrasjonfoto: Unsplash.com

”

Viktigst er personlige relasjoner med våre samarbeidspartnere

Oppfølging av partnerorganisasjoner

Når vi har inngått en avtale, og prosjektet er i gang, følger NFU tett opp med partnerorganisasjonen. Vi har regelmessige digitale møter minst en gang i måneden, og vi reiser på prosjektbesøk der vi observerer aktiviteter, sjekker rutiner og dokumenter, og har møter med de ansatte. Våre partnere må også sende inn kvartalsvise rapporter der de beskriver hvilke aktiviteter de har arbeidet med og viser i detalj hvordan midlene er benyttet. En gang i året gjøres det en økonomisk gjennomgang («financial review») av partnerorganisasjonene, der vi diskuterer hvilke organisatoriske endringer som bør gjøres og setter frister for oppfølgingspunkter.

NFU har viktige kontrollrutiner på plass før vi overfører midler til partnerorganisasjonene. Blant annet ber vi om dokumentasjon på faktisk forbruk, utskrift fra bankkonto og informasjon om forventet fremtidig forbruk. Vi stiller oppfølgings spørsmål, og vi har en maksimumsgrense på hvor stort beløp vi overfører. Pengene overføres via et anerkjent internasjonalt selskap.

Men det er ikke bare våre partnere som har strenge rutiner å følge - også NFUs ansatte har tilsvarende regler. NFU har en egen håndbok for det internasjonale bistandsarbeidet, der alle våre rutiner er beskrevet. En viktig del av håndboken er våre etiske retningslinjer, som gjelder alle som representerer NFU i utlandet. NFUs etiske retningslinjer beskriver blant annet hvordan vi skal håndtere →

BIRUK TADESSE (programdirektør i FENAID), Bethlehem Dereje (økonomirådgiver i FENAID) og Yul Malde (NFUs controller) sjekker rutinene for overføring av bistandsmidler fra NFU.

interessekonflikter, det å motta gaver, hvordan vi behandler konfidensiell informasjon, og hvordan vi skal oppføre oss under prosjektreiser. Den er skrevet på engelsk og ligger på NFUs hjemmeside.

Etiske retningslinjer

Videre forklarer de etiske retningslinjene hvordan NFU håndterer korrupsjon og annen uakseptabel oppførsel i bistandsarbeidet. Det er viktig at alle ansatte i våre partnerorganisasjoner kjenner til hvilke regler som gjelder og hva som er uakseptabelt å gjøre, enten det gjelder økonomisk mislighold, mobbing eller seksuelle overgrep. Hvem som helst kan rapportere inn mistanke på brudd på disse retningslinjene direkte til NFU, eller til vår paraplyorganisasjon Atlas-alliansen. Vi har gode rutiner for hvordan vi håndterer klager og varsler på en profesjonell og konfidensiell måte. Vi sender ut påminnelser om varslingsrutinene med jevne mellomrom, og snakker om det når vi er på prosjektbesøk.

Aller viktigst er imidlertid de personlige relasjonene vi bygger med våre samarbeidspartnere. Ved å vise at vi etterlever egne regler, at vi holder ord og følger opp når noe er galt, viser vi over tid at vi er til å stole på dersom noen trenger å ta opp et problem. Vi arbeider med personer i svært sårbare situasjoner, og det er helt avgjørende at vi tar deres trygghet på alvor. ■

NFU Haugesund lokallag arrangerer valgdebatt

TEKST: Grete Müller

FOTO: Jon Martin Müller

31. august kl. 16.30 blir det arrangert en spennende valgdebatt i Haugesund. Tema er innbyggere med utviklingshemning og hvordan menneskerettighetene ivaretas av kommunen.

Forbundsleder Tom Tvedt innleder til debatt med utgangspunkt i FN-konvensjonen om rettighetene til mennesker med nedsatt funksjonsevne (CRPD) og Stortingsmelding 8 (2022-2023): Menneskerettar for personar med utviklingshemning - «Det handler om å bli hørt og sett».

Seks politiske partier er invitert til å holde korte innlegg om hvordan de tenker å møte behovene til mennesker med utviklingshemning i fremtiden. I tillegg vil ett av lokallagets styremedlemmer med utviklingshemning holde appell.

Første halvtime er satt av til mingling og servering av wraps og kaffe / mineralvann. Arrangementskomiteen oppfordrer våre medlemmer og andre interesserte til å møte opp på Brukerhuset 31. august for å vise sin solidaritet og støtte til innbyggere med utviklingshemning i Haugesund.

Valgdebatten holdes på Brukerhuset for Helse Fonna-Regionen, Karmsundgaten 77.

Nytt om lag

- NFU Grenland lokallag er stiftet 25.4.2023. Leder er Magnar Kleiven, 95248733 e-post: magnar.kleiven@gmail.com
- NFU Bamble lokallag er nedlagt, medlemmene er overført til NFU Grenland. Tidligere medlemmer av NFU Porsgrunn er også overført til NFU Grenland lokallag.
- NFU Trysil og Omegn har skiftet navn til NFU Trysil og Engerdal. Landsstyret godkjente endringen på landsstyremøtet helgen 5.-7. mai 2023.
- NFU Tysnes lokallag er lagt ned, medlemmene er overført NFU Stord/Fitjar lokallag. Stord/Fitjar har skiftet navn til NFU Stord, Fitjar og Tysnes lokallag.
- NFU Enebakk lokallag er nedlagt, medlemmene er overført til NFU Nordre Follo og NFU Viken fylkeslag.
- NFU Fron lokallag er stiftet. Leder er Kirsti Sveen 92023012 trivja@gmail.com
- NFU Vågå lokallag er nedlagt, medlemmene er overført til NFU Fron lokallag.

God Sommer!

NFU ønsker alle våre medlemmer en riktig god sommer! Vi minner om vår sommerleir på Tromøya 22. -29. juli.

Redaksjonen tar gjerne imot nyhetssaker gjennom sommeren. Frist for å rekke neste Samfunn for Alle er 30. august.

LANDSBYENE MED Plass FOR ALLE

Camphill-landsbyene er integrerte levetilfellesskap hvor mennesker med ulike behov for bistand lever side om side med omsorgspersoner i en levende og aktiv landsby.

Her er alle sysselsatt med fellesskapets mange oppgaver; håndverk, jordbruk, matlaging og hushold. Det legges vekt på nærhet til natur og mennesker, og opplæringen i dagliglivets mange gjøremål gir verdifull erfaring videre. Samtidig dekker arbeidet reelle behov i landsbyen.

Livet i fellesskap, arbeid, hverdag og fest danner grunnlag for et spennende og utfordrende miljø. I landsbyene pleies også et variert kulturliv med teater, sang, musikk, høytidsfeiringer og utflukter.

Nye medarbeidere tilbys introduksjonskurs i landsbylivet og antroposofi, samt fireårig deltids Bachelorutdanning i helsepedagogikk og sosialterapi.

Camphill Norge består av landsbyene Hogganvik, Jøssåsen, Rotvoll, Solborg, Vidaråsen og Vallersund Gård. I Vallersund ligger også FRAMskolen som er et folkehøgskolelignende tilbud for deg mellom 18 og 25 år som lever med utviklingshemming.

Vi ønsker deg velkommen til landsbyene!

CAMPHILL LANDSBYSTIFTELSE
Malvikvegen 1333, 7550 Hommelvik
Telefon 73 97 84 60
Epost: sekretariat@camphill.no
www.camphill.no

Camphill
NORGE

Tillitsreformen – for hvem?

«Et av regjeringens viktigste prosjekter er en tillitsreform i offentlig sektor. Reformen handler om å gi de ansatte tid og tillit til å gi brukerne bedre tjenester, og den skal utformes i tett samspill med brukerorganisasjoner, tillitsvalgte og ledelsen i alle store offentlige virksomheter».

AV: Janne Skei,
daglig leder i SAFO

Teksten over er klippet fra Støre-regjeringens politikkplattform. Denne regjeringserklæringen, også kalt Hurdalsplattformen, inneholder mange politiske målsetninger for regjeringsperioden. Ikke alle fører til hektisk aktivitet, men tillitsreformen er «i farta».

Det er en svært ambisiøs reform – tillitsreformen. Det handler ikke bare om en avdeling, ett direktorat, ett departement, en etat eller en kommune, men om hele den offentlige sektoren.

Regjeringen ønsker å redusere unødvendige rapporterings- og dokumentasjonskrav fra etatene til departementene og den ønsker å gi kommuner og fylkeskommuner et økt handlingsrom. Innenfor den enkelte offentlige virksomhet handler reformen blant annet om å gi et større faglig ansvar i førstelinjetjenesten. Delegering og økt handlingsrom for den enkelte medarbeider er intensjonen og styrket medbestemmelse og involvering av ansattes organisasjoner skal gi økt tillit mellom arbeidsgiver og tillitsvalgte.

Tillitsreformen er en svært ambisiøs reform

... men skal vi ha tillit til innbyggerne?

Interessant er det å merke seg, at økt tillit mellom de offentlige, politikere og forvaltning på den ene siden og innbyggerne på den andre, ikke er satt opp som en målsetting i «tillitsreformen». Det er kun internt, mellom offentlige ansatte og etater, at målsetningen om økt gjensidig tillit skal fokuseres. I førstelinjetjenesten skal saksbehandlerne få «mer tid og større

rom til å utøve sine fag og til å utøve et godt faglig skjønns til beste for brukere og innbyggere», alene eller sammen med ledere og kollegaer.

De flinke og engasjerte er gull verdt, men hva med de andre?

Jeg ser at det i noen tilfeller kan komme funksjonshindrede innbyggere til gode – denne muligheten for at alle flinke, engasjerte og motiverte saksbehandlere innen offentlig forvaltning får større fleksibilitet og tilgang til mer omfattende verktøykasser. Men førstelinjetjenesten består av alle slags folk. Jeg kan levende forestille meg hvordan en desillusjonert og overarbeidet saksbehandler, med begrenset kunnskap, mistenksomhet og fokus på minimumsrettigheter, kan levere feil vedtak og redusert livskvalitet for den det gjelder.

Effekten av kommunale forskjeller

Vi vet det skjer i kommunene. Der noen kommuner og noen saksbehandlere leverer god BPA og nok timer, er tilgangen til BPA-timer og fleksibel assistanse nærmest ikke-eksisterende i andre kommuner. Der noen kommuner foretar individuelle vurderinger av behov for tjenester hos personer som har behov for assistanse, bryter andre kommuner loven og kobler assistansen til hvor du bor. Riksrevisjonen i sin rapport av september 2021, er bare en av mange rapporter som bekrefter forskjellene. Den konkluderer blant annet med at kvalitet og tilgang til helse- og omsorgstjenestene til funksjonshindrede barn er avhengig av bosted.

Effekten av systemsvikt og av saksbehandlerfeil

Det skjer ikke bare med kommunale tjenester. Det skjer også ellers. Der noen saksbehandlere i NAV har en intensjon om å gjøre en positiv forskjell for de som sliter, er andre mer opptatt av og frustrerte over stadig voksende saksbehandlingsbunker. Vi husker vel ennå den store NAV-skandalen – dere vet, den store snakkisen om ulovlig NAV-praksis som sprakk i 2019. Systemet hadde flust av byråkrater, saksbehandlere, sjefer, ledere osv, som likte dårlig at folk skulle ta med seg trygd til utlandet. Mange tusen saker ble feilbehandlet og mange trygdemottakere ble bedt om å betale tilbake. Noen fikk sågar fengselsstraff.

Her var det ikke bare enkelte saksbehandlere som sviktet. Her var det et helt system, og mange av personene det gjelder har ennå ikke blitt godgjort for de feilene som skjedde. Noe av det verste med denne saken er jo at det var folk som visste. Allerede i 2014 forelå det en intern NAV-rapport som slo fast at praksisen var ulovlig.

Gjensidig tillit - også mellom offentlig sektor og innbyggerne

Jeg skjønner greia. Jeg skjønner behovet for tillit. Hele vårt samfunn vinner på at vi har stor tillit, til hverandre, til våre byråkrater, politikere og til våre institusjoner og vårt system. Det er egentlig ikke noe galt med intensjonen og målsetningene. Vi må bare passe på å legge de nødvendige rammene slik at det blir som vi har tenkt. Vi må sørge for at det er ikke bare de offentlige etater, ansatte, politikere og sjefer som skal ha tillit til hverandre. Det må også legges til rette for tillit mellom det offentlige og resten av stor-samfunnet, resten av innbyggerne.

Kompetanse, gode holdninger og rammer for kontroll

Skal tilliten mellom det offentlige og storsamfunnet fungere, må vi sikre god kompetanse, tillit og gode holdninger overfor de som sliter. Vi må også ha et kontrollsystem som kan tre inn der saksbehandlingen går over styr. Ønsket om best mulige og riktige tjenester til rett tid innebærer også tillit ut i samfunnet. Da legger vi grunnlaget for tillit også motsatt vei - fra innbyggerne og inn mot det offentlige.

Jeg ønsker dere en god og tillitsfull sommer!

Alle skal ha muligheten til å være sjef i eget liv!

JAG Assistanse AS er en ideell BPA-leverandør med spesiell kompetanse om BPA for personer med sammensatte og kognitive funksjonshemninger. Vi bygger vårt verdigrunnlag på grunnleggende menneskerettigheter, likeverd og likestilling.

JAG vil bidra til at alle mennesker kan leve sine liv fullt ut, på egne premisser.

JAG har over 25 års erfaring for deg som trenger assistert arbeidsledelse.

JAG har fokus på individualitet, kvalitet og skreddersyr din assistanse.

Ta kontakt for mer informasjon.

JAG
er som du.

JAG Assistanse AS
Telefon: 962 09 666
www.jagassistanse.no

Følg oss gjerne på Facebook og Twitter!

BUTIKK

Alle kurshefter er gratis!

Om tro og livssyn

Pengene dine

Stortingsvalg

Kommunevalg

NFU - en organisasjon

Veilederhefte til «Aktiv i egen organisasjon»

Aktiv i egen organisasjon

NFUs prinsipp-program

Tillitsvalgt i organisasjonen NFU

Ledsagerhefte

Kursbevis kr 10,-

Kursmappe kr 25,-

Bøker om veien til egen bolig

kr 100,-

kr 150,-

Last ned!

Boken «Fokus på overgangen mellom ulike skoleslag» er utsolgt, men ligger klar for nedlasting på vår hjemmeside nfunorge.org/no/nettbutikk/boker/

Klistremerker
6 merker per ark kr 6,-

Vervekort, gratis

Beachflagg:
2 meter, kr 1100,-
3,1 meter, kr 1800,-

T-skjorte størrelse
M og XXL kr. 60,-

Hettejakke kr 400,-

Handlenett kr 40,-

Handlenett kr 50,-

Pølsebag med utvendig lomme kr. 150,-

Multilue / bøff kr. 30,-

Multilue / bøff kr. 30,-

Pins kr 25,-

Refleksbånd kr. 25,-

Armbånd kr. 5,-

Penner, per stk. kr 10,-

Tallerken (porselen) kr 150,-

Ja takk, jeg bestiller (skriv antall):

- Kurshefte: Om tro og livssyn
- Kurshefte: Pengene dine
- Kurshefte: Stortingsvalg
- Kurshefte: Kommunevalg
- Kurshefte: NFU - en organisasjon
- Kurshefte: Veilederhefte til studieheftet
Aktiv i egen organisasjon
- Kurshefte: Aktiv i egen organisasjon
- Kurshefte: NFUs prinsipp-program
- Kurshefte: Tillitsvalg i organisasjonen NFU
- Kurshefte: Ledsagerhefte
- Kursbevis
- Kursmappe
- Bok: Sjef i eget hus
- Bok: Veien fram til egen bolig
- Klistremerker
- Vervekort
- Beachflagg 2 meter
- Beachflagg 3,1 meter
- Pølsebag
- T-skjorte str. M XXL
- Hettejakke str. S M L XL
- Handlenett beige
- Handlenett sort
- Tallerken
- Refleksbånd
- Armbånd
- Penn
- Pins
- Buff oransje
- Buff rød

Navn: _____

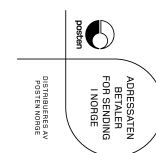
Adresse: _____

Poststed: _____

E-Post: _____

Porto kommer i tillegg. Du kan også bestille via
telefon **22 39 60 50**, e-post: **post@nfunorge.org**
eller i nettbutikken til NFU på **www.nfunorge.org**.
Vi sender e-faktura.

Norsk Forbund for
Utviklingshemmede
Svarsending 1225
0028 Oslo

FYSIKALSKE HJELPEMIDLER FOR BARN, UNGDOM OG VOKSNE

Vi leverer til fysioterapeuter,
klinikker, institusjoner og
privatpersoner
i hele landet!

Nå med
instruksjonsvideoer
på helt ny nettside!

www.bamseprodukter.no

PRIMA

Idrettsveien 2, 7072 Heimdal Tlf 72 89 43 00
prima@prima-as.no www.prima-as.no

VIL DU ANNONSERE I Samfunn for alle?

Ta kontakt med vår annonseselger:

Salgs Forum AS

post@salgs-forum.no

www.salgs-forum.no

Bestill abonnement

Bladet kommer ut med 5 numre i året. Abonnementet
løper fra registreringsdatoen. Pris kr. 400,-.

Klipp ut og send inn.

Abonnement kan også bestilles på mail:
post@nfunorge.org eller telefon: 22 39 60 50.

**Norsk Forbund for
Utviklingshemmede**

Svarsending 1225

0028 Oslo

ADRESSATEN
BETALER
FOR SENDING
I NORGE

DISTRIBUERES AV
POSTEN NORGE

Navn: _____

Adresse: _____

Poststed: _____

E-Post: _____

Mobil / telefon: _____

Signatur: _____

Landsstyret

FORBUNDSLEDER
Tom Tvedt
971 99 233
tom.tvedt@nfunorge.org

NESTLEDER
Gunn Strand Hutchinson
913 38 299
gunnhutch@gmail.com

Alette Reinholdt
905 36 649
alettereinholdt@online.no

Anna Kittelsaa
911 46 401
anna.kittelsaa@outlook.com

Birgitte Boldvik
938 90 671
birgitte.boldvik@gmail.com

Marius Zahl
918 75 965
marius.zahl@icloud.com

Torill Vagstad
402 88 307
torill.vagstad@gmail.com

Nasjonalt

**Norsk Forbund for
Utviklingshemmede**
Pb 8954 Youngstorget, 0028 Oslo

Besøksadresse:
Youngstorget 2b, 7. etasje
Telefon: 22 39 60 50
post@nfunorge.org

www.nfunorge.org
Bankgiro: 8200.01.93417
Org.nr.: 943 260 672

Fylkeslagene

NFU Oslo fylkeslag
v/ Lill Birkelund
c/o NFU
Postboks 8954 Youngstorget
0028 Oslo
Tlf. 22 39 60 51
oslofylkeslag@nfunorge.org

NFU Viken fylkeslag
v/ Nordis Vik Olausson
Tuterudkroken 16
2007 Kjeller
Tlf. 480 03 495
nfu.viken@gmail.com

NFU Innlandet fylkeslag
v/ Eirik Dahl
Ajerhagan 6
2319 Hamar
Tlf. 464 09 707
eid24@outlook.com

**NFU Vestfold og
Telemark fylkeslag**
v/ Randi Stenerud
Skavliveien 21
3189 Horten
Tlf. 901 58 869
nfu.vf@online.no

NFU Agder fylkeslag
v/ Anders Haslestad
Molandsveien 1450
4849 Arendal
Tlf. 976 01 658
anders.haslestad47@gmail.com

NFU Rogaland fylkeslag
v/ Synnøve B. Lindager
Straumsvegen 80
567 Skjoldstraumen
Tlf. 938 78 946
post@nfu-rogaland.no

NFU Vestland fylkeslag
v/ Evy Utne Knutsen
Holsbergstien 40
5918 Frekhaug
Tlf. 481 54 196
evy.utne.knutsen@outlook.com

NFU Møre og Romsdal fylkeslag
v/ Svein-Rune Johannessen
Jomarka 20
6012 Ålesund
Tlf. 955 57510
mrfylkeslag@nfunorge.org

NFU Trøndelag fylkeslag
v/ Snorre Ness
Bregnevegen 1
7803 Namsos
Tlf. 905 16 966
snorre.ness@ntebb.no

NFU Nordland fylkeslag
v/ Lisbeth Selstad Amundsen
Bjerkeliveien 16
8160 Glomfjord
Tlf. 900 47 915
lis-els@hotmail.com,

NFU Troms fylkeslag
v/ Svein Jensen
Holmenveien 107, Solli
9303 Silsand
Tlf. 979 77 868
svein.n.jensen@gmail.com

NFU Finnmark fylkeslag
v/ Frid Tellefsen Svineng
Boks 187
9735 Karasjok
Tlf. 909 36 156
nfufinnmark@hotmail.com

RETURADRESSE:

Samfunn for alle

Postboks 8953 Youngstorget
0028 Oslo

Arendalsuka

NFU vil sammen med SAFO og andre samarbeidspartnere være aktive og synlige under Arendalsuka. Kom gjerne innom vår stand, og få med deg våre arrangementer.

Tirsdag 15. august: 18.30-19.30 - Frivillighetsteltet

Ekskludert i skolen, diskriminert i arbeidslivet - funksjonshemmedes menneskerettigheter brytes

Onsdag 16. august: 14.30-15.15 - Frivillighetsteltet

1900-tallets institusjoner for utviklingshemmede ble nedlagt, men i 2023 blomster de

Torsdag 17. august: 11.30-12.30 - Bystyresalen, Arendal rådhus

BPA - fra helse til likestilling - fra ord til handling - vi utfordrer politikere fra flere partier

I tillegg vil NFU arrangere valgmøter rundt omkring i landet.

- 17. august: Valgmøte NFU Troms
- 22. august: Valgmøte NFU Oslo
- 23. august: Valgmøte NFU Stavanger
- 29. august: Valgmøte NFU Klepp
- 30. august: Valgmøte NFU Trondheim
- 31. august: Valgmøte NFU Haugesund

*Vi håper å se
deg i Arendal!*

ADVOKATFIRMAET
KRAMÅS

"Vi har bred erfaring i alle rettsforhold som gjelder mennesker med utviklingshemming, og bistår i saker i hele landet."

- Omsorgstjenester
- Trygdeytelser
- Vergemål
- Dagtilbud og tilrettelagt arbeid
- Arv og testament
- Helsetjenester
- Erstatning
- Skole og undervisning

KRISTIN KRAMÅS

481 65 111
kristin@kramaas.no

PETTER KRAMÅS

901 37 450
petter@kramaas.no

KONTORER

C J Hambros plass 5, 0164 Oslo
Storgata 50, 1555 Son

www.KRAMAAS.no